

٩٤٠٨٤

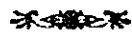
ترجمہ احوال ساہب

باخود

زمانہ عثمانی ادب و محرری

(احمد مدحت افندي)

محرری : على مظفر

صاحب و ناشری ...

استانبول کتبخانه سی صاحبی : دیساق

معارف نظارت جلیلہ سنک فی ۲۳ شرین ثانی سن ۱۹۰۵

تاریخ و ۵۲۱ نوصرول رخصت رسیہ سنی حائزدر

در سعادت

قصبار مطبوع سنی — باب عالی جادہ سنندج نومرو ۳۸

۱۳۱۷

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	94084
Tas. No:	928 AHM

افاده طابع

سکن سنه دنبری عالم مطبوعات و کتابخانه اکتساب
ایتش او لدینم تجربه نتیجه سی او له رق داڑه خدمائی
توسیعه بر قات دها صرف مساعی ایلمک فکر و نیتیله
بنه آعالی اخیراً (استانبول کتبخانه سی) کشاد ایلمم .
اوته دنبری فوق العاده آرزو ایلدیکم شیلردن بردی ده
مشاهیر ادب امزك رسملریله تراجم احوالی حاوی مکمل
برکلیات وجوده کتیر مک او لدیندن (تراجم احوال مشاهیر)
عنوانیله شو کتابی میدان انتشاره وضع ایلمم . شو
تشبیه کی نیت عاجزانه مک مشروعیتی قادر شناسان نزدند
نظر تقدیر ایله کوریله جکنه شبهه ایلمینی کی ترجمه
حالرینی طلب ایلیه جکمز ذوات هالیه نک بو عاجزی
تشویقاً درین لطف بیور میه جقلرینه ده بیان امنیت ایدرک
ختم کلام ایلمم . ومن اه التوفیق

(استانبول) کتبخانه سی صاحبی

میساق

مُقْلِفَةٌ

علوم آ، ارباب قلمزی بعض زمان پک زیاده بیزار
ایدوب دوشوندیرن شیلدن بری ده بزده شمدی به قدر
مشناهیر منك تراجم احواله داڑ لایقا بیچه همان هیچ
برشی یازلاماش اولسیدر. واقعا شو آلتی یوز سنه دنبری
کلوب کن عنانی شura وارباب قلمنک تراجم احوالی
جامع اولق اوزره یازلش بر قاج (تذكرة الشعرا)
موجود اولدینی کبی زمانزده دخی ترجمة حال اولهرق
بر قاج اثر یازلاماش دکلدر. آنحق (تذكرة الشعرا)
دیذیان شیلد - ارباب تبعک هر زمان مع التأسف اعتراض
ایتدکاری وجه ایله - ترجمة حال نامه هیچ بر بشیشی جامع
اولیوب هادتا بحث ایتدکاری ذواتک آثار منظومه لردن
متشكل مجموعه حکمنده اولدینی کبی زمانزده یازیلان
بر قاج ازده دخی ترجمة حال و حیات جهق پک ترکلماش
و کویا تنقید آثار ایدلک ایس-تیلوب صددن بسبتوں
چیقیله رق اصحاب تراجمک مس-الک ادبیه لری - اوروپا

(٤)

مسالك ادبیه سینك ترجمه سی صورتیله - تفصیل اولنمش
اولندیغندن نه تذا کر شهرا ایله ، نده بو بک از لره
مطلوب اولان استفاده بی تامین ایمک ممکن او له ما ز .
بناء علیه انسان اعاظم ادب امن دن برینک ترجمه حاچی او کرنک
ایستسه مقصد وصولدن بیانی عاجز قالور . بو حال
بالذات شو محترم اجزک دخی باشمه کلدیگندن بر آره اق
ترقیجوان شبانه بر خدمت ایمک اولمک او زره چالیشه
چابالیه زمانز مشاهیر ادب و محترینک تراجم احوالی
طوبالامش و بونلرک بعضیلرینی بلک مختصر ویاریم یامالاق
اوله رق رسائل موقوتهدن بعضیلرینه درج ایمک ایدم .
صکره بونلری بر آره ایه طوبالایه رق (تراجم احوال
مشاهیر) سر نامه عمومیه آشنه جزء انش ایمک کلکم
بعض طرفه دن اخطبار اولندیغندن بتوفیقه تعالی ایشه
مبادرت ایالمد .

اژمک برنجی جزوئی کر چکدن دیباچه کتاب
ادبیات عثمانیه اولان (احمد مدحت افندی) حضرتی
تشکیل ایتدیکی کبی دیون عمومیه دیرکتوری مرحوم عالی
بلک ایله فضیاتلو محمود اسعد افندی وریشاد و خالد ضیا
بلک افندیلرلک تراجم احوالی حاوی دفترلر یازیلوب یاتمشداره .

(۵)

بوندری متعاقب دیگر لری دخنی (تراجم احوال مشاهیر)
پکه جکدر، بو ازده تشریفاته دقت ایدلیه جکدر.

اعتراف ایدرم که بزم یازدیغمز بو ترجمه هالار دخنی
مکمل دکادر، زیرا (ترجمه حال) او ملق او زرمه بازیلان
بر کتاب - غربده امثالی کورلدیکی وجه ایله - بالکز
برادیبک تاریخ تولدندن وفاتنه قدر قطع ایلدیکی رتب
رسمیه بی ویازدینی اثرلرک بالکز اسمایسنی حاوی اوله حق
اولدقدن صکره هیچ برایشه یارایه ماز . اوادیبک ترجمه
حالندن صکره بعض مناقب حیاتنی ، مسلک ادبیه حکایه
و تفصیل ایلمک ، آثاری بزر بر میدان تدقیقه جکدرک
مطالعه لره ربط ایمک ، الحاصل اوادیبی مزیات و عرفانیله
طائمه ایستر . تاکه وجوده کله جک از بحق مطلوبه
موافق اولسون . مثلا بز (احمد مدحت افندی) نک
ترجمه حالی بر فور مذاق جزء ایله حکایه ایدیویر مشتری .
اولدیمی یا ؟ احمد مدحت افندی بحق یازاسه قوچه بر جلد
تشکیل ایدرکه هادتا بر قرق انبار حکمنی آله رق هر صنف
ارباب مطالعه ایچنده تلذیذ روح ایده جک شیلر بولور .
مشاریلک ترجمه حالی ، خدماتی ، آثاری ، با خصوص مناقب
حیاتی او قدر او زون سلاسل حکایات تشکیل ایدرکه دها
ایلریسه کیدیلایرسه بر قاج جلد بیله حصوله کتیر .

(٦)

ایشته بزم اژمن بونقطه نظره کوره مکمل دکلدر.
یالکزجه تراجم احوالی حاوی جزوئدن منشـکلدر.
دیدک یا ، مقصدمـن - تراجم احواله دائر همان هیچ بر
کـتابـمـزـ یوقـ ایـکـن - وـلوـ مـخـتـصـرـ اوـلسـونـ درـلـیـ طـوـپـلوـ
برـایـکـیـ تـرـجـمـهـ حـالـ یـازـمـقـ اوـلـدـیـلـیـتـدنـ بـوـقـدـرـیـ دـهـ مـطـلـوـبـهـ
کـافـیـدـرـ .

انـشاءـهـ بـونـلـرـیـ تـفـصـیـلـاـ تـحـرـیرـ وـنـشـرـ اـیـمـکـلـکـمـزـدـهـ
مـقـرـرـ اوـلـدـیـغـنـدـنـ اوـزـمـانـ اـکـالـ وـظـیـفـهـ اـیـلـمـشـ اوـلـورـزـ .
اماـشـورـاـسـنـیـ دـهـ عـلـاـوـةـ درـمـیـسـانـ اـیـمـهـدـنـ کـچـمـیـزـکـهـ
بوـ جـزوـلـرـدـهـ تـرـجـمـهـ حـالـ دـیـهـ وـیرـدـیـکـمـزـ مـعـلـومـاتـ غـایـتـ
طـوـغـرـیـدـرـ . بـونـلـرـکـ جـمـلـهـ سـیـ دـهـ تـبـیـهـاتـ ، مـرـاجـعـاتـ
وـ مـسـمـوـعـاتـ موـثـوـقـهـ اـیـلـهـ سـلـسلـهـ اـنـظـامـهـ رـبـطـ اوـلـنـشـدـرـ .
معـ مـافـیـهـ بوـ مـخـتـصـرـ اـثـرـدـهـ دـخـیـ خـطـالـرـمـنـ ظـهـورـ
ایـدـهـ جـكـ اوـلـورـ اـیـسـهـ تـصـحـیـحـخـیـ نـیـازـ اـیـدـرـزـ .
اـژـمـنـکـ نـفـیـ تـزـایـدـ اـیـدـ فـکـرـیـلـهـ هـرـ جـزوـهـ اـخـبـابـ
تراـجـمـکـ بـرـ تصـوـیرـیـ رـبـطـ اـیـدـکـ .

علـیـ مـظـفـرـ

— احمد مدحت افندی —

شو صوک یکرمی سنه ظرفنده مطبوعات و ادبیات
عثمانیه متعلق او لهرق حصوله كان آثار ترقیاته اماله
نظر اولندینی زمان الا اول فکر و نظری احمد مدحت
افندی حضرتلى اشغال ایدر . چونکه وجود بہود
همایونلری بوملک وملته بربخشایش الهی وجناح معرفت
پناهی بالجمله ارباب معارفک یکانه النجا کاهی اولان پادشاه
معارفپور اقدمن حضرتلى بنا تشویقات تاجداریله
ترقیات ادبیه عثمانیه و مطبوعاته خدمت ایدن عثمانی
ارباب قلمزنک پیشواسی ، کتاب مطبوعات عثمانیه نك
دیباچه افتخاری احمد مدحت افندیدر .

دیه بیلبرز که، عثمانلیلر ایچنسنده مدحت افندی بی
بیلیمان یوق کیدر . چونکه مدحت افندی مملکتمنزد
قرائت مطبوعات بیله معتماد اولمدینی بر زمانده پیشهرک
و خلقک درجه فهم و اذعانی تقدیر ایدرک الا اول اوفاق
حکایه لردن بدأ ایله تدریجیا خاتق مطـالعه یه تشویق

(۸)

و ادبیاتک تهذیب اخلاقه اک زیاده خادم اولان رومان
قسمته متعلق نشر ایلدمیکی آثار ایله هوس مطالعه به
سوق ایلمش و وسائل نشریه‌سی ایله مدنیت حاضرة
اور و پایه نک ماہیت حقیقیه‌سی تشریح ایدرک ترقیات
فکریه عهاییه نک پک بیوک خدمتلر ایتمشد.

مدحت افندینک نه اولدینی، نه یاپدینی، یاپدقلرینک
نه کبی تأثیراتی موجب اولدینی بحق آکلاهه بی‌لهمک
ایجون بر و بلکه بر قاج جلد یازمک لازم کلور. نه کم
بو بولده کتابلر دخنی یازلشد.

حالبوکه بو اثر جگده اتخاذ ایتدیکعنز اساسدن آریله.
میه جغمز جهتله جلد یازمک خصوصی بشقه بزمایه ترك
ایله بوراده مشار الیک بالکنز ترجمه حالی دیلمز دوندیکی
قدر و مختصر بر صورتده وضع انتظار قارئین ایده جگنز:

مدحت افندی دور صباوتی استانبولده کچیرمش و بعده
بیوک برادری حافظ اغانیک رفاقتنه طونه به کیدرک دور
شبابتی اوراده امرار ایلمشد. مدحت افندینک خلقه
حائز اولدینی ذکای خارق العاده اک اول طونه ده
انکشاف ایتمشد. رو سچقده فرانسزجه و - کندی
افاده لری وجهمه «تشهد مقداری» - صبحه او قو تدیر ایتمشد.

(۹)

مشار الیک بو ایلک دور شبابتده قابلرینه صیغه
میه حق درجه لردہ ابراز ایلدکاری آثار ذکا هر کسی
حیرتده برآقش و طونه اداره نهربانی و اپورلرندن بزندن
قاره ده آصیلی اولان کره مسطوحه خریطه سی حقنده کی
مباحثه شدیده لری و سائر منابع لرله کوستردکاری اذکار
مدقوله حدت ذکلرینی اثبات ایامشدر.

مدحت افتدی رو سی حقنده تحصیل ایتدیکی فرانسز جه
سا یه سنه ادبیات فربیهی تبع و مطالعه به باشلا یه رق آز
زمان ظرفده بلک چوق معلومات اکتساب ایتدکارندن
بر آراء ق طونه غزنیه محرر لکنده بوانه رق نشر اشعة
خرفان وارباب تقدیری ذکای فطریلرینه خیران ایامشلر دره

او زمان ترکجه ده کی اقتدار لری دخی فارسی و عربی
لسانلرند کی رس و خلریله متناسب و کتابت رسیمه ده
اعلی ورجه ده حائز نصاب اول دیغنه و شعر و انشا ایاه
تو غل ایلدیکنه بناء طونه ولایتی مکتبی قائمنده بواند قلری
زمان میزلو یینک مظهر توجھلری اویشدرا.

صکره لری مدحت افتدی شعر ایله اشتغال ایمکی
ترک ایامشلر ایسه ده کنندیلکارندن کچکداری زمانلر شعر

سـوـيلـكـارـيـنيـ اـعـتـراـفـ ايـدرـلـرـ كـهـ فـيـ الحـقـيقـهـ بـعـضـ اـئـرـلـنـدـهـ
 پـكـ معـنـيـدارـ،ـ پـكـ كـوـزـلـ قـطـهـ لـرـيـ كـوـرـلـهـ مـشـ دـكـلـدـرـ.
 الـحاـصـلـ مدـحـتـ اـفــدـيـ طـوـنـهـ دـهـ تـحـصـيـلـ اـبــدـائـيـ
 يـولـنـهـ قـويـهـ رـقـ لـذـتـ هـارـافـ وـمـطـبـوـ عـاـنـدـنـ كـرـكـيـ كـيـ چـاشـنـيـ دـارـ
 اوـلـدـقـدـنـ وـكـرـجـكـدـنـ پـكـ بـيـوـكـ مـوـقـلـهـ نـامـنـدـ اوـلـدـقـلـيـهـ
 اـرـبـابـ تـقـدـيرـهـ تـسـاـيمـ اـيـتـدـيرـدـكـنـ وـبـرـآـرـهـ اـقـ طـوـنـهـ وـلـايـ
 مـكـتـوبـيـ قـلـمـنـدـهـ وـطـوـنـهـ اـدـارـهـ نـهـرـيـهـ وـاـبـورـلـرـيـ وـزـنـهـسـنـهـ
 وـسـأـرـ مـتـفـرـقـ مـأـمـورـيـتـلـرـهـ اـسـتـخـدـامـ اوـلـدـقـدـنـ صـكـرـهـ
 اـسـتـانـبـولـهـ وـاـورـادـنـ بـغـدادـهـ عـنـيـتـ اـيـلـمـشـدـرـ.

مدـحـتـ اـفــدـيـ تـارـيـخـ وـجـفـرـاـفـيـاـهـ وـايـكـهـجيـ درـجـهـ دـهـ
 عـلـومـ طـبـيـعـيـهـ يـهـ پـكـ زـيـادـهـ مـيـالـ اوـلـدـيـغـنـدـنـ بـوـ سـيـاحـتـ شـوـ
 ايـلـكـ دـورـ تـتـبـعـلـنـدـهـ كـهـ دـيـلـرـيـهـ پـكـ بـيـوـكـ خـدـمـتـ اـيـمـشـدـرـ.
 مـشـارـالـيـهـ بـرـ اـئـرـلـنـدـهـ بـوـ سـيـاحـتـ اوـيـلـهـ بـرـ صـورـتـهـ تـصـورـ
 اـيـمـشـلـرـدـرـكـهـ وـطـالـهـسـنـهـ طـوـبـلـاـزـ.ـ اـحـتـالـكـهـ (ـسـيـانـهـ
 موـصـلـيـ)ـ نـكـ ايـلـكـ زـيـنـيـ دـهـ بـوـ سـيـاحـتـ فـكـلـرـيـهـ زـرعـ
 اـيـمـشـدـرـ.

مدـحـتـ اـفــدـيـ بـغـدادـهـ بـرـ مـطـبـعـهـ تـأـسـيـسـهـ (ـزـورـاءـ)
 غـزـنـيـهـ تـحـرـيـرـيـهـ مـأـمـورـ اـيـدـلـكـلـهـ بـرـ طـرـفـدـنـ بـوـ جـهـتـهـ
 حـصـرـ مـسـاعـيـ اـيـلـدـيـكـيـ كـيـ دـيـكـرـ جـهـتـدـنـ -ـ اـئـرـلـنـدـهـ

(۱۱)

حکایه ایلکاری وجہله - بالتصادف الده ایلکاری
برفضل هندیدن علوم دینیه و حکمیه او قومشتر و علوم
جغرافیه و طبیعیده کی تبعیرنده دوام ایتمشلدر.
بر ساعت معمونیه مدحت اقديی شدنه نشر معارفه
و مملکته خدمات جدیه ایفاسه سوق ایتدیکی جهنه
اوته دنبی جایگیر ضمیرلری اولان فکر نشریاتی بگداده
قوه دن فعله چیقاره رق اک اول جغرافیا، تاریخ، حکمت
طبیعیه، حساب، هندسه و سائمه مثلاو مبادی قوئی
قلاسیق بر طرزده واوزمانه قدر لسانیزده اهنجالی کورلمه مش
بر اصول تحریر ایله تدوین ایدرک (خواجه اول) نامیله
بر کلیات نشر ایتمشلدر.

بوکلیات پك زیاده مظہر نظر تقدیر اوله رق مدحت
اقدیزینک طونه دن بری استانبوله عکس ایدن صدای
هر قانی بونکله کسب قوت ایتمشلدر. مشارالیه بوندن
ماعدا (قصه دن حصه) و سائمه مثلاو بر قاج اثر نشنندن
صکره برادرینک و قانی و اسباب سائمه الجا آنیله بگدادن
استانبوله کمشدرو.

مشار الیک عثمانی عالم معرفته و مطبوعاته برصورت
قطمیه ده قدم نهاد اولیسی بو تاریخدن بدأ ایدر.

مدحت افندی بغداددن استانبوله کلدکدن سکره
در کار او لان حن شهرت و اقتدار بینه مبنی جریده عسکریه
باش محترم لکنه تعیین او لئن شن و بر طرف دن ده (بصیرت)
خنز تهسی محترم لکنه در عهده ایدرک تقریباً ایکی بوزسکسان
 بش سنه سندن ایکی یوز سکسان سکن و طقوز سنه لر بنه
قدر بوصورته خدمت ایتمشد .

بصیرت محترم لکنه بولندیانی زمان یازدیانی مقاالت
و اعاظم ارباب قلم ایله اجرا ایلدیانی مباحثات مدحت
افندی بی عمومک هدف انتظاری ایلمشد .

بو صره ده (خواجہ اول) ی تکرار طبع و نشر
ایتدکاری کبی (ضروب امثال عنانیه) نامیله شناسی مر حومک
ضروب امثالی شرح ایدرک کتاب صورت ده نشر
ایلمشد رکه (بو ضروب امثل عنانیه) حقیقته پلک
مکمل و طوغریسی امثال سفر بر اثر در .

او زمانلر بملک کتیم زده مطالعه مطبوعات معقاد او لمیوب الده
هان عمومیله عاشق غریب و کرم الف الیاه واللیله کبی حکایه لر
کزمکده اولدیانی حالده مدحت افندی (اطائف روایات) ی
نشر ایتمکه باسلامش واسکی باب ضبطیه جاده سنده کونه
باشنده بولنان کنندی مطبعه سنده بو کلیانک اجزاسی .

بر طبع ایلمشدیر . گرچه مدحت افندی (لطائف روايات) ک ایلک جزئی اهالینک فیکرینه کوره غایت ساده بر طرزده یازمش ایسه ده بنه و هله او لاده خیلی جه تعریض آته هدف اولمش و مع هذا نتیجه ده موافقیت کند یا نند . قاله رق خلق بو حکایه لره استیناس حاصل ایلمشدیر .

سکسان سکن سنه نده مدحت افندی خاچو پولو چار شو سنه کوچک بر مطبوعه تأسیس ایدرک (طفارجق) عنوانی بر رساله موقوته نشر ایمکه باشلامشدیر . بو (طفارجق) او زمانه و حقی زمانیزه کوره امنا اسرزدنیله جك بر رساله اولوب بک مهم مقالاتی و هله فلسفه حقنده مباحث جدیه بی جامعه . بو ازده مندرج بر قاج مقاله حکمیدن طولایی مدحت افندینک دوچار او لدینی تعریضات بوکون دخی نظر تعجبه تاقی او لیور . بو آرهاق بعض ادباء در سعادتده کی تیارولر ایجرون پیه سلر ترتیبی عنم ایتماریله مدحت افندی ده (اخذ ثار) ، (آجیق باش) ، (ایوه !) ، (چنگی) و سار پیه سلری یازمشدیر .

مدحت افندی بو صره لردہ رأساً بر ایکی غزنی نشر

(۱۴)

ایامش اولدینی کبی (بصیرت) ده ایکن (کائنات) نامندگی
تاریخ و ماحی وجوده کتیر مشدر .

(کائنات) عثمانلیلرک کتبخانه تاریخی بحقیقی ترین
ایتمش بر اثر مکملدر . افاده سی وجهله تاریخندن آلدینی
لندن اوونوتسی قابل اوله میان ونه قدر بیرونک تاریخ خلر
یازسـه ینه بی قمبه جنی و هومنی الهمه جنی آکلاشیلان
مدحت افندی بو (کائنات) ی هر دولت الجیون بر تاریخ
خصوصی یاز مق صورتیـله وجوده کتیر مشدر . هله
(کائنات) ک مقدمه سی بو کون وجودی نادر بر نسخه
حکمتدر . افسن اثار اولان (بر یوزنده بر مالک) بو
حضره ده نشر او نه شدر .

چالیشمقدن بر آن خالی قالمیان ، یوراق بیلمبی ، نشر
آثار ایچون هرشیئی ترکایدرک یا پدینی کتابلری خانه سنه
جلد بهمک صـورتیـله راحت و خوابی فدا ایدن مدحت
افندی لایـقطع تعقیب مسلک ایله سکسان طقوز سنه سدل
صکره (قرق انبار) عنوانیـله بر کلیات تأسیس ایتمشدر .
(قرق انبار) اسـمندن ده اکلاشـیـله جنی او زره علوم
و فتوـنه ، حکایـیـه ، تاریـخـه متعدد کوزلری حاوی اولوب
مدحت افندی بونک هر کوزنی متوع اثرـله طولـدیرـنه

(۱۵)

باشلامشدر که او صرمه‌رده وجوده کتیردیکی آثار ایله
(پارسده برتونک)، (حدن ملاح)، (حسین فلاخ)،
(دبیاوه ابکنیجی کلیش)، (فلاطون بکاه راقم افندی)،
(سلیمان موصلی) و سائر آثار قیمتدار و (فرق انبار)
عنوانی مجموعه کلیات بو عدادده در.

مدحت افندی مسئله زائله اثنا سنه قلمما ایتدیکی
خدمتی سیفاً دخی ایفا ایده بیلملک هوسنه دوشمش و بر
ارکان حرب ضابطی ایچون نه کی شیلری بیلملک لازم
ایسه مدت قلیه ظرفه تخصیل ایتمش و دار شورای
عسکری ده امتحانیک اجراسیله - او زمان حائز اولداینی
رتبه سنه بدل - میرالایاق رتبه سی توجیهی استدعا سنه
بولنیشدر . بو حال ده کندولرینک خارق العاده ذکار نه
دلالت ایدن احوال الدندر .

فرق انباره و آثار سانده مندرج بعض مقالاتندن
استدلال اولنه جنی او زره او زمان فنون طیبه ایله ده
مشغول اوله رق بر طبیب درجه سنه معلوم اکتساب
و حتی رجتله ویره بیلملک صورتیله اثبات اقتدار
ایلمشدر .

مدحت افندی طقس‌ان درت ناریخنده عهدوه سنه

احاله اولنان وظائف رسميي ايها ايذرک برايکي آثار
تاريخيه وجوده كتيرميش و تحريرات مدبرانكي و رتبه نايمه
توجه به ردوسه كيدرك اوراده او جهه تأسيس ايمش او ليني
(مدرسه سليمانيه) بي اكال ايلمشدر .

بو « مدرسه سليمانيه » مدحت افندينك ترجمه خانده
اي ريجه برضبه تشکيل اينديكى جهته او زون او زادي به
تفصيلات اعطاسنه محتاج بر شوي او لداغندن بوراده
تصويرى مشكلدر .

بالكز شونى دى بيليرز كه (مدرسه سليمانيه) اصول
قدريسي سايىندە بتون ردوس خاقى مدحت افندى به
منتدار قلماش و بو اصول تدریس سايىندە ردوسى
پاشدېرىدىكى طلابدن بعضلىرى بوكون عالم فضل و معرفى
بىولك بىولك موقعلار قازانمىشدر .

مدحت افندى ردوسى دن كلدكىن صكره (اتحاد)
غزئىنى ، دها صكره (ترجمان حقيقىت) ئى تأسيس
ايلمشدر .

طقسان درت سنه سنه ترقىيئى رتبه ايله تقويم و قىع
هدىرىيئه تعىين اولىش وايكى سنه صكره آنفيصال ايذرك

(۱۷)

بوصره ده رتبه اولی صنف نانیسته و بر مدت صکره اولی
صنف اولنه نائل اولمشادر در .

طقسان بش سنه سنه مطبعة عاصمه مدیریتی انصمام ایله
تکرار تقویم و قایع مدیر لکنه تعیین او لخشن و طقسنان
آلتی سنه سنه تقویم و قایع انتشاره باشلام شدر . بوماً موریتلر
عهدده لرنده بولندیغی حالده (ترجمان حقیقت) ایله برابر
(عنانلی) غر تهسی یازارلر ایدی .

(ترجمان حقیقت) ای تأسیس ایتدکدن صکره اوج
یوز یدی سنه سنه قدر لاينقطع یازی یازمشدر . فی الحقیقه
مشارالیک اصل (یازی ماکنه سی) عنوان افتخار نشانی
آلمسی (ترجمان حقیقت) ای تأسیسیله باشلار .

(ترجمان حقیقت) دوری اوچه تقسیم اولنوره
برنجی دوری طقسنان بش سنه سنه طقسنان طقوز
سننه سنه قدر اولاندرکه مدحت افسدی بو دورده ترجمه
و تأليف اوله رق برجوق رومانلر و آثار حکمیه و متفرقه
وجوده کتیره رک بونلری اولا غرته به تفرقه و بعده کتاب
صورت شده نشر ایلمشدرا .

ترجمه اوله رق (لادام او قملیا) ، (غابریه لک کناھی) ،
(آنتوین) ، (سدود قیز) ، (قره عاشق) و سائره

وتالیف اولهرق (اسرار جنایات)، (حیرت)، (دردانه خانم)، (جنکی)، (واما) کی رومانلر بو میانده باشلیجەلریدر.

(شوراده اعتراض اینھلیزکه مدحت افندیشک او ته دنبری یازدینی آثارک برد بر اسلاملیخی خبر ویره. میوب آنچق بعضلرینی ذکر ایدیورز)

اونو تیزم : (لطائف روایات) هب دوام اینگکده ایدی . مدحت افندی برد (مصالحات لیلیه) عنوانلى کلیات نشرینه باشلامشدراکه بونك یکرمی جزء قدری چیقمشدرا . هر جزئی تربیة مدنیه و اخلاقیه او زرینه مؤسس وظایت نافع مقالاتی حاویدر .

(ترجمان حقیقت) لک ایکنجه دوری (دور مناقشه) درکه طقسـان طقوز تاریخىزدن بدء ایله اوچ یوز ایک سنه سنه قدر دوام ایدر . بو ائناده مدحت افندی صرحوم معلم ناجی افندی بی رفاقتہ آلهرق (ترجمان حقیقت) ه بر قسم ادبی آچش واوزون مدت ارباب قلمک ایلری کلنلریله اوپر اشمشـدر . بونلرک تفصیلی پک اووزون بر سلسـله نقلیات تشکیل ایدر .

مع هذا مدحت افندی بو صرـده رومان تفرقة سنه

(۱۹)

دوام ایمکنده و (مفصل) ی هیچ بزمان ترک اینه مکده
ایدی .

بو (مفصل) کرچکدن مؤلفی الى الابد یاد ایتدیره جك
بر تاریخ کلیاتیدر که هر سطري مدحت افدينه ک عنانی
تاریخنده کي وقوف فوق العاده سنه بر برهان جلی حکمنده در .
(مفصل) اکال اولنه مامشددر .

(مدافعه) دخی (ترجمان حقیقت) ک برنجی وایکنیجی
دورلری حد فاصلنده وجوده کلمش بر اثر مهمندر .
(مدافعه) مدحت افدي بی عموم عالم اسلامیتک محبور
شکرانی ایتمش بر اثردر .

(ترجمان حقیقت) ک اوچنجی دوری بیک اوچ
یوز بش سنه سنه قدر امتداد ایلرکه بو صرده مدحت
افندی بر طرفدن (اقونومی پولتیق) . (نوم و حالات
نوم) ، (سودای سی و عمل) ، (مخابرات) - ناجی
افندی ایله مشترکدر - (مدخل و تاریخ فنون جغرافیه) ،
(آلایک قراییچه سی) ، (بیلکیسیج قیز) ، (دمیر بک) ،
(ندامشی هیهات) ، (برقادینک حکایه سی) . (برکیج
دلیقاںلینک حکایه سی) عنوانی آثار حکمیه و رومانلری

(۲۰)

تألیف و ترجمه و (شوپنھوئر) ک حکمت جدیده سنی برائیله
مؤاخذہ ایلمشد .

مدحت افدى طقسان آلتی سنه سندن اوچ يوز درت
وبش سنه لرینه قدر (ترجمان حقیقت) ده بو آثار جسمیمای
حصوله کتیر مکا، برابر دیکر جهت دن لاينقطع علم ژروت
ملله حکمیانه، طبیعته دائز متعدد مقاهمه وجوده کتیر مش
وابخصوص اوروبا مدنیتک جهات سیئه سنی و عالم اسلامیتک
انوار علویت نشار بی مصور بلک چوق یازیلر یازمش و هله
ارباب قلمی و شبانی تحصیل کمالاته تشویق ایتمکدن بر آن
حالی قلام ایتمکدن. بر حالده که بو کون الی قلم طویان محترلر ک،
شبانک هر بری مدحت افدى حضرت لرینه مدیون شکراندر.
مدحت افدى ترجمان حقیقتک اوچنجی دوری
نها یتدہ بر (منتخبات ترجمان حقیقت) نشرینه باشلا .
مشدرکه ترجمانه کیرن مقامات متنوعه و فنیه نک مهمتری
بونده مندرجدر .

بو (یازی ماکنے-می)، بو خارقه ذکا (ترجمان
حقیقت) له لاينقطع نشر آثار عرفان ایلدیکی صردد
بر طرف دن ده مطبعه عاصمه مدیریتیله مشغول اولور ایدی .
اوچ يوز سنه سندن صکره بجاس امور صحیه اعضا-النی

اضمام میله قراتنه باش کتابتنه تعین او لئن ش و مطبعة عاصمه
مدربي کاکا کان عهده منده قالمشدر .

اوج بوز بش سنہ سنده ملت عثمانیہ نک شان و شرفی
اعلایہ من عن دالہ موهوب اولان ذات کروبی صفات
حضرت خلاقو پناہی مدحت افندی یی استقہو لم قول غفران سنہ
مأمور بیور، شلر در، مدحت افندی اور ادھ ییوک بر خدمت ده
بولنگشدر ۔

اوٹ ۱ السنه شرقیہ ایچون اور و پادہ ہر سنه بلاد
مختلفہ دہ بزر قو نفرہ تشکیل ایڈل دیکی معلوم اولوب اوج
یوز بش سنه سنده دہ بوقو نفرہ نک اسوج حکومت نک مقرر
حکومتی او لان استو قہو لم شهر ندہ کشادی مقرر او لنسیلہ
و طرف دولت علیہ دن دہ برص خص طلب او لنسیلہ مدحت
افندینک عرفان و اقتداری و اسان عنایینک ترقیسی
ا من ندہ کی مساعی ممتاز یہ سی نظر تقدیر معالی تنظیر
ہایون ندن دور بیور میان پادشاہ معالی برور، حکمدار
معرفت کستہ افندمن حضر تلری مشار الیہا عہدہ سنه
رتہ بالا توجہی وا یکنہجی رتبہ دن نشان ذیشان مجیدی
احسانیلہ مذکور قو نفرہ یہ مأمور بیور مشلر در۔

اغستوسنده در سعادت‌دن حرکت‌له و پارس طریقیه استوچه‌وله
کیتمش و اوراده‌کی جمیعیات عالیه اینچنده اثبات وجود
ایم‌شدر.

(ترجمان حقیقت) ی تأسیس‌دن بری اسان عنانی به
ایتدیکی خدمتلر و ارباب قلم ایله آچی‌لان مباحثات ادبیه
آره‌سنده احتیاج کوردکجه ادبیات والسنہ شرقیه حقنده
اجرا ایلدیکی تبعملر مشارالیهک السنہ سامیه‌ده‌کی وقوفی
دو بالا ایلمش اوله‌یغندن بوقونفره‌ده حقا که شان عنانی به
پک موافق بر صورت‌ده ایفا‌ی وظیفه ایدرک نام محترم‌لرینک
می‌بجلیتی بر قات دها تصدیق ایتدیرمشلر و اسوج قرالی
او سقار حضرت‌لرندن و قو نفره طرف‌لرندن سینه علم و عمر فا.
نلرینک نشانلرله تزیین ایدلسنه مستحق اویشلردر.
مدحت اف‌دینک بوقونفره‌دن عنانلیلر ره یادکار
اوله‌رق هدیه ایلدیکی شیلرک بری «اور و پاده برجولان»
و دیکری کلنار خانم افندیدر. مادام لا فونتس اولنفادوله.
به‌دف، نام دیکر کلنار خانم افندی مشارالیه بوقونفره‌ده
طانیه‌رق تشویقیله در سعادت‌هه کلش و عنانلیلر وعا! اسلامیته
اولان محبتی حسیله برجوق آثار نشریله عرض خدمات
ایم‌شدر.
«اور و پاده برجولان» ترکیک‌ده اور و پا حقنده مکمل

اولهرق یازلشن برنجی اثردرکه بهض کنجلر سکرهدن
تقلیدینه آتشبٹ ایتمشلدر .

مدحت افندینک اوروپادن عودتنده ترجمان حقیقت
بردور تجدده کیرمشدرکه بوکاده دردنجی دور دیبه بیایز .
بودور هر دوردن پارلاقدر .

بو دورده مدحت افندی تشویقات سابقده دوام
ایدرک ترجمان حقیقتی بر جموعه قون وادیباشه قلب
ایندکاری کبی بر طرفدن ده گندی تفرقه لریخی نشر
ایتمشلدر .

(صنعتکار ناموسی) ، (ادواف حصاری) ، (پارسدہ
اوتوز بیک بودی) ، (بن نیم) ، (مشاهدات) (اس املا)
وساڑه بو قیلدندر .

مدحت افندی (اطائف روایات) ی ده الدن بر اقیوب
بو آرهاق ده (طولا بدنه نماشا) وساڑه کبی بر قاج جزء
نشر ایتمشدر .

مشارالیه اوچ یوز سکن سنه سنه قدر بو وجهله
(ترجمان حقیقت) ده لاينقطع یازی یازهرق بعده احوال
محیلری حسبیله چکلمشلدر . مع هذا آره صره ینه
(ترجمان حقیقت) یازی ویره رک بو صورتله (استبشار) ی

و (لطائف روایات) ک (جان قورتارانلر)؛ (آنادر) و ساڑه کبی صوکنچی جزئلرینی و (احمد متین و شیرزاد) و ساڑه بی وجوده کتیرمئش اولدقلری کبی شو صوک زمانلرده دخی (اقدام) خنزه سنە تفرقە صورتىلە (اعف)، (اوروبا آداب معاشرى) و (بشاڭىز صدق نبوت محمدىيە) اسمندەکى اثرلرینى درج ايتىدىرىمىشلر و تشویقات دائىھەلىلە (موضوعاتالعلوم) ئى شىرىتىرىمكە موفق اولمىشلدر، الان دخی (ترجمان حقىقت) ئى بعض مقاولەلىلە تزيين ايمىكىدە درلر.

مع هذا مشارايلك بكتقۇزىدەكى چفتىك وساحلەخا -
نەلزىنە تبعانىن بىران خالى قالمامقىدە اولدقلرى محققىدر،
بۇندىن بىرايىكى سىنە مقدم مجلس امور صحې رىاست
ئانىيەمى عەھدە عطۇۋىلىرىنىن احالە بىورلىشىدر .

ايىشتە احمد مىدحت افندىنىڭ ترجمە حالى دىلمىز
دوندىيىكى قدر بۇ صورتە يازىلدىك . فقط اعتراف
ايىرزاڭ كە دها يازىلەجق پىك چوق شىيلر، خبر ويرىلە جاك
پىك چوق اژلری واردە. آنجىق آنلارك بولىلە بىرمقالەيە،
ايىكى مقالەيە صىغەدىرىلىسى امكاانسىزدە . قىريپاً بۇ بايدە بىر

(۲۵)

کتاب نشری مصمم اولدیغندن قارئین گرام او رایه
مرا جمعت ایده بیلورلر .

نتیجه کلام اوله رق شورا سفی عرض ایده جکز :
مدحت افتدی ادبیاتده و علوم طبیعیه و طبیه ده ،
موسیقیده فوق العاده جائز بهره اولملری حسیله مدنیت
حاضریه موافق علی الاعلى درجه ده بر محرر بر اقتدار
اولدقلری کبی حکایه نویسیده که مهارت فوق العاده لرینه
واو یولده کوستردکاری نمونه ره کوره مکمل بر عنانی
رومانجیسی و فلسفه ده که بهره لرینه نظر آ واجب الاحترام
بر حکیم درلر .

رومایجبلق و فلسفه نقطه نظر نجہ مدحت افتدی حقنده
معلومات آلمق ایستینلر محرر مقدار اسماعیل حقی بک
افتدی طرفندن نشر اولنان کتابه مراجعت ایده بیلورلر .
اخلاقاً نهایت درجه ده متواضع ، خلوق و انسانیت
خدمت فکریله مألف و فدر .

سرعت قلمیه به دنیاک هر طرفنده مدحت افتدی
بر نمونه بی مثال اولمق او زره کوستردیله بیلور .

یقیناً معلوم زدرکه مشارالیه صحیفه لر طولوسی یازه جقلری
اژلر ایچون - نه قدر مهم و نه داژ اولور ایسه

اولسون - کاغذك باش طرقى دن بدأ ايله بر آن توقف
 ايمكسيزىن وهىچ بر كله يه تكرار باقوب بوزمسزىن
 نهايته قدر يازارلر وضبط و ربطة قاعده جه ذره جه
 ياكلىشلىرى كورماز . بر يازدقلىرىنى بر دها اوقدوقلىرى
 يوقدر . بو بخاصه دركه بزده مدحت افندى يه مخصوص بر
 موھبە الھىھ در .

كذا دقت فکري يه مدحت افندى الكبيوك بر مثالدار .

غريب بر شى عرض ايدىم :

بر آرەلق در سعادتھ او روپالى بروسام كالور . استانبول
 مناظرنى مصور بش اون لوحة ترسیم ايذر . بردە صيريق
 حماللىرىنە ئائىد لوحة وجوده كثیر . رسملرىنى ارايە
 ايمك ايجون موزە هابون مدبرى عطوفلىو جدى بىك
 افندى حضرتلىرى ايله سائز عنانلى . ارباب . صنعت و دقتى
 دعوت ايذر . مدحت افندى ده زوار ميانىدە بولنور .
 رسملر معاینە ايىلدىكده جملەسى بيان حيرت و تبريكات
 ايىرلر . صيريق حماللىرى رسمنىدە كيفيت بولىه اولور .
 فقط مدحت افندى بونى قطعاً بكنمىز . رسام بوزيلور .
 مدحت افندىنىڭ بىكىمدىكى شوايمش كە: صيريق حماللىرىنىڭ
 آرقە دە كىلىبلە او كە كىلىنىڭ آياق آتەلىرى بر او لمايوب

آرقدە كىلر صاغ آياقلرىنى آتنجە او كىدە كىلر كىلر صول
 آياقلرىنى آنملرى لازم كىسىدىكى حالى دە رسام آرقدە.
 كىلر دە، او كىدە كىلر دە بىر او لەرق تصویر ايمش ئا
 مىدحت افندىنىڭ ادعاسى او زىزىتە در حال بىر تىجرە
 اجرا ايدىلور. رسامك يابىدىنى وضعىت او زىزە يورىمك
 مىكن او لاماز. بو صورتى رسام او مكمل، منىن، مىنچە
 لوحى محو واقفا بىلمىشدر.
 ايشتە بىر مثال مىدحت افندىنىڭ دقت فىكتىرىسىنى بىر
 بىرھان ئال ئالىدەر.

مىدحت افندىنىڭ عسکر لەكە او لان وقوفي دە شايىان
 ذىكىدر. وضابطە، دادوار عسکر يە عنوانلى ائزلىيە مقالات
 عسکر يەسى بوكا بىرلەك بىر دليلىدەر. مىدحت افندىنىڭ ئاك
 بىرلەك منىقى طرز تىخىرى يېدەر. في الحقيقة مشار اليك
 او طرز تىخىرى يالكىز ذاته منهحصردر. ئاك دقىق،
 ئاك مشكل بىر مسئله حكمىيەنى اطفال مكتابە وارنجىھە قدر
 آكلائىق، يازدىنى شىيلرى يالكىز او قومق بىرلىن بىر
 آدمك ذهت، صوقق بىر خاصە ئالىدەركە بىزدە يالكىز
 مىدحت افندى يە مخصوص كىيدەر. مىدحت افندى بىدە
 معقد عبارە، ئامىتاراقلى جملە يوقدر.

(۲۸)

مع هذا مدحت افندى لطائفه میال او لدیغندن بعض
اویله فقره طرینه تصادف او لدورکه انسان بهوت قالور .
دها زیاده یازمه حجمیز مساعد او لمدیغندن ، بوکون
عثمانلیلرک نظرنده ادبیات عثمانیه شرف بخشا بر محتر
مقتدر او لمق او زره طائمش او لان احمد مدحت افندینک
دها چوق سنه لر یشامسته دعا خوان او له رق ختم کلام
ایلم .

صوک

